

Jogod van a jogaidhoz!

**Az UNICEF Magyar Bizottság gyermekjogi
felmérése**

2014

Az UNICEF Magyar Bizottsága külön köszönetet mond a Telenor Zrt.-nek a támogatásért és a kutatás létrejöttét biztosító nagylelkű adományért, illetve mindazoknak a magyarországi iskoláknak és gyerekeknek, akik közreműködtek a kérdőívek kitöltésében.

Készítette: Gergely Júlia, statisztikai elemzés

Lux Ágnes (szerk.), UNICEF Magyar Bizottság

Németh Barbara, UNICEF Magyar Bizottság

Borítókép: © UNICEF/NYHQ2007-2850/Pirozzi

Előszó

A gyermekkor egyszeri és megismételhetetlen. Minden, ami a gyerekkorban történik, a gyermek egész életére hatással lesz. Ezért kell valamennyi döntésnél figyelembe venni annak esetleges hatását a gyerekekre, fiatalokra, fiatal felnőttekre és családjaikra. A fenntartható jövő alapja a gyerekek egészsége, védelme és oktatása. Ha a gyerekek nem tudják kiteljesíteni a bennük lévő tehetséget, annak nemcsak ők, hanem mindannyian érezni fogjuk a hatását. A gyermekek jólléte ezért közvetlenül tükrözi egy társadalom jóllétét is. A gyermekekbe való befektetés alapvetően fontos a szegénység és a generációk közötti egyenlőtlenség felszámolásához, egy jól működő gazdasághoz, és egy egészséges társadalomhoz. A jelen és jövő gyermekei és a fiataljai azok, akik a közös jövőnkét alakítják.

Az UNICEF-ben küzdünk azért, hogy a gyermekek jogainak végrehajtása a világon mindenhol és Magyarországon is a fenntartható fejlődés és a politikai célok középpontjába kerüljenek. Globális világunkban pedig a körülöttünk lévőkért is felelősséggel tartozunk.

Gyermekeket tekintve hazánkban a legfőbb feladatok a szegénység és társadalmi kirekesztés, illetve a bántalmazás területein vannak, melyek megoldhatatlanok a gyermekek részvételének biztosítása és jogaik ismerete nélkül.

Az UNICEF Magyar Bizottsága által 2013-ban bemutatott gyermekjólléti kutatás¹ szerint minden második gyermek nélkülözött valamilyen szempontból. A 2012-ben készült Gyermekszemmel a Gyermekjogi egyezmény című felmérésünk² pedig rámutatott, hogy a gyermekek negyede azt gondolta, hogy a szülőnek joga van megverni őt.

Életbevágóan fontos tehát, hogy gyermekeink megismerjék jogaikat azért is, hogy felismerhessék az őket érő jogsértéseket. Mi az UNICEF-nél hiszünk abban, hogy mások jogainak tiszteletben tartása, és a jogsértés felismerése a minket megillető jogok megismerésével kezdődik.

E kutatással is szeretnénk hozzájárulni a gyermekjogok fontosságáról szóló társadalmi párbeszédhez és ahhoz, hogy a gyermekek és a velük foglalkozó felnőttek ismerjék meg és kölcsönösen ismerjék el a gyermekjogokat!

Danks Emese

ügyvezető igazgató

UNICEF Magyar BizottságAlapítvány

¹ UNICEF Magyar Bizottság (2013) Te hogy vagy? Az UNICEF Magyar Bizottság jelentése a gyermekek jóllétéről. <http://unicef.hu/-/minden-2-magyar-gyermek-veszelyben>, Letöltés: 2014. 11.18.

² UNICEF Magyar Bizottság (2012) Gyermekszemmel a gyermekjogi egyezmény. <http://unicef.hu/-/gyermekszemmel-a-gyermekjogi-egyezmény> Letöltés: 2014. 11.18.

Tartalom

Vezetői összefoglaló	5
I. Háttér.....	6
1. A gyermekjogok és a jogtudatosság fontossága	6
2. A gyermekjogok ismerete Magyarországon	7
3. Gyermekjogok oktatása – tág értelemben	8
II. Kutatás	10
1. A kutatás célja	10
2. Módszertan	10
3. Főbb megállapítások.....	10
Gyermekjogok ismerete	10
Jogvédelem.....	12
Segítségkérés	14
Részvétel	15
Erőszak	16
Internetes biztonság	17
III. Konklúzió	22

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1989. november 20-án, éppen 25 éve, hogy a világ vezetői a Gyermek jogairól szóló egyezményben ismerték el: a gyermekeknek különleges gondoskodásra és védelemre jogosultak. De mit érnek a jogok, ha senki nem tud róluk? Az UNICEF Magyar Bizottsága a Telenor támogatásával egy éve indította útjára az Ébresztő-óra programot, hogy növelje a gyermekjogok ismertségét a 10-18 éves diákok körében. A programnak köszönhetően országszerte eddig több mint 2000 gyermek ismerkedhetett meg jogaival az UNICEF és a Telenor önkéntesei által tartott interaktív, játékos előadásokon. A gyermekjogi szervezet legfrissebb kutatása szerint azonban van még mit tenni.

Az UNICEF Magyar Bizottsága 2014 őszén végzett nem reprezentatív kutatást 1191 fő, 10-19 éves általános- és középiskolai diák körében a gyermekjogokról. Az eredményekből kiderül, hogy:

- **Három gyerekből csak egy tudja, hogy vannak különleges, a felnőttektől eltérő jogai**, ugyanakkor a gyerekek 88 százaléka szerint fontos lenne, hogy ők is megismerhessék jogaikat.
- A megkérdezettek **fele úgy gondolja, hogy a felnőttek nem engedik, hogy beleszóljanak az őket érintő kérdésekbe**, és minden ötödik gyerek szerint a felnőttek nem tisztelik a gyerekeket.
- Magyarországon 1995 óta zéró tolerancia van érvényben a gyermekekkel szembeni erőszak minden formájával szemben. Ennek ellenére a válaszadók 44 százaléka, tehát **közel minden második gyerek gondolja úgy, hogy egy pofon, vagy ha megütik, nem számít erőszaknak.**
- A gyermekek kétharmada nincs tisztában azzal, hogy bántalmazásnak minősül, ha egy gyerek megüt egy másikat.
- Három gyerekből kettő nem kér segítséget, ha megsértették jogait, és a gyerekek fele nem is tud ilyenről a környezetében.
- **Bár a megkérdezettek 96 százalékának van mobiltelefonja**, és 88 százalékának profilja közösségi oldalon, a **gyerekek fele nem érzi biztonságosnak az internetet.**
- Minden harmadik gyereket ért már kellemetlen piszkálódás az interneten. Ilyen esetben a gyermekek fele megpróbálta megvédeni magát, de segítséget csak minden tizedik kért.

Mi az UNICEF-nél azt valljuk, hogy a jogok ismerete és tisztelete egyenes úton vezet a felelősségvállaláshoz, és így a korlátok és szabályok betartásához. Mások jogainak tiszteletben tartása a minket megillető jogok megismerésével kezdődik. Ezért olyan fontos, hogy minden gyerek megismerje, milyen jogai vannak!

I. HÁTTÉR

1. A gyermekjogok és a jogtudatosság fontossága

Az ENSZ Közgyűlése 1989. november 20-án, idén 25 éve fogadta el a **Gyermekjogi egyezményt**. Ez azóta is a legszélesebb körben elfogadott nemzetközi emberi jogi dokumentum, melyet mindeddig a világ 194 országa írta alá - köztük Magyarország, 1991-ben. Negyed századdal később felmerül a kérdés, hogy milyen változásokat sikerült elérni az elmúlt 25 évben Magyarország és a világ legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő gyermekeinek életében.

A **Gyermekjogi egyezmény egy igazi innováció**, mert a gyermekeket a felnőttekkel azonos jogokkal rendelkező joggalanyként tekinti; s kimondja, hogy az alapvető jogok ugyanúgy megilletik őket. Elismeri, hogy a gyermekeket csupán koruk, érettségük, fejlettségük eltéréseiből fakadóan bizonyos jogok speciális formában illetik meg, továbbá gyermekségük okán különleges, kvázi többlet jogosítványokkal is rendelkeznek.

A **gyermekjogok sajátos jellemzője, hogy hárompólusú viszonyrendszerben létezik**. Tehát a (1) joggalany **gyermek**, és az alkotmányos intézményvédelem kötelezettjeként szereplő (2) **állam** mellett, egy harmadik szereplő is bekapcsolódik a (3) **szülő (gondviselő)** személyében. E kapcsán nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a gyermekjogok érvényesülése a gyermek-szülő viszonylatban is éppúgy követelmény, mint az állam vonatkozásában.

A **gyermekjogok érvényesülésének** (ideértve a gyermekeket érintő bármilyen döntés megalapozottságát és a gyermek legfőbb érdeke figyelembevételét) **nélkülözhetetlen feltétele a jogok ismerete** – a gyermekek, a családok, a gyermekekkel foglalkozó szakemberek és hatóságok, illetve a társadalom szélesebb rétegei által.

Magyarországon, több más országhoz hasonlóan, a felnőtt társadalom hajlamos a gyermekjogokra lehetőség helyett veszélyként tekinteni, ezért szívesebben közelítik meg a kötelességek oldaláról. Pedig a gyermekjogok ismerete, védelme és érvényesülése nem mások jogainak „rovására” történik, hanem pont egymást erősítően hat.

Mi, az UNICEF-nél hiszünk abban, hogy a felelősségvállalás és a tudatos jövőépítés a jogok ismeretéből fakad. Ha a gyerekek megismerik jogaikat, saját jogaikon keresztül tapasztalják meg az őket körülvevő világ működését.

Tudjuk, hogy mások jogainak tiszteletben tartása a minket megillető jogok megismerésével kezdődik. Így tanulják meg a gyerekek, hogy a saját jogaik odáig tartanak, ahol a másik jogai kezdődnek.

A jogok ismerete és tisztelete egyenes úton vezet a felelősségvállaláshoz, és így a korlátok és szabályok betartásához. **A jogok ismerete elősegíti, hogy a gyerekek felelős és tudatos emberekké váljanak, akik nemcsak hamarabb ismerik fel az erőszakot és jogaik megsértését, de előrelátóbban és hatékonyabban védhetik meg magukat ellene.** A gyermekjogok ismerete hozzájárul ahhoz, hogy javítsuk a gyerekek önértékelését, növeljük látókörüket, és fogékonyabbá tegyük őket az őket körülvevő és a fejlődő világ problémái iránt. A gyerekeken keresztül pedig a felnövekvő generációk attitűdjét is alakítani tudjuk.

Gyermekjogokról

A gyermekjogok nem elvont dolgok, hanem mindaz a gyakorlati és elméleti feltétel, ami szükséges egy gyermek fejlődéséhez, részvételéhez és védelméhez. A gyermekjogok az ENSZ Gyermekjogi egyezményéből ismerhetők meg. E joggyűjtemény egy olyan világ képét vázolja, ahol minden gyermek megkülönböztetés nélkül, biztonságban, védelemben nőhet fel, ahol tisztelik a véleményét, részt vehet az őket érintő ügyekben, és az ő érdeke az elsődleges szempont.

Az Egyezmény többek között elismeri, hogy minden gyermeknek joga van:

- az élethez, fejlődéshez,
- egészséghez,
- megfelelő életkörülményekhez, szociális biztonsághoz,
- oktatáshoz,
- bántalmazástól és kizsákmányolástól való védelemhez,
- családhoz, vagy azt helyettesítő védelemhez,
- játékhoz és szabadidőhöz,
- véleményének figyelembevételéhez,
- részvételhez az őket érintő ügyekben,
- megkülönböztetésmentes élethez,
- tájékoztatáshoz,
- magánélethez,
- személyazonosságához és saját kultúrájának megőrzéséhez,
- és hogy minden őket érintő döntésnél az ő legfőbb érdeke legyen az elsődleges.

2. A gyermekjogok ismerete Magyarországon

A jogok mit sem érnek, ha senki sem tud róluk. A Gyermekjogi egyezmény ezért a részes államok számára előírja, hogy annak „*elveit és rendelkezéseit hatékony és arra alkalmas eszközökkel a felnőttek és a gyermekek széles körében ismertetik*”(42. cikk).

Magyarországon mindeddig kevés információval rendelkezünk arról, mennyire ismerik a gyermekek saját jogait. Az **Európai Bizottság 2008-ban** publikálta a gyermeki jogokról szóló közvélemény kutatását,³ amelyből kiderült, hogy az EU akkori 27 tagállamában megkérdezett gyermekek kétharmada volt tisztában azzal, hogy a felnőttektől eltérő, speciális jogaik vannak. Érdekes módon Románia vezette e mezőnyt, ahol az európai átlagnál (67%) mintegy 18 %-kal több gyermek tudta (85%), hogy léteznek gyermekjogok, míg sajnálatos tény, **hogy sereghajtóként Magyarországon, a gyerekek csupán 38 %-a tudta, hogy léteznek ilyen jogok, és megfordítva a listát arányosan ezzel a legnagyobb százalékban hazánkban nem tudtak egyáltalán róla (61%).**

Az UNICEF Magyar Bizottság 2012-es **Gyermekszemmel a Gyermekjogi egyezmény**⁴ című, 2800 gyermek részvételével készült nem reprezentatív kutatásának tanulsága szerint a gyerekek nem úgy gondolnak a gyermekjogokra, mint ami az ő életükben is jelen van /

³ Flash Eurobarometer 235. The Rights of the Child Analytical Report 2008.

http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_235_en.pdf (letöltés ideje: 2014. november 14.)

⁴ UNICEF Magyar Bizottság (2012) Gyermekszemmel a gyermekjogi egyezmény. <http://unicef.hu/-/gyermekszemmel-a-gyermekjogi-egyezmey> Letöltés: 2014. 11.18.

jelen lehet. Többségük számára a gyerekjog elvont fogalom maradt, mert a mindennapok tapasztalatai nem erősítették rá, hogy ők ténylegesen rendelkeznek ezekkel a jogosultságokkal. A résztvevő gyermekek közül minden harmadik gyerek nem tudta, hogy hol és hogyan ismerhetők meg a gyermekjogok. A felmérés szerint a fogyatékossgal élő gyermekek kétharmada nem ismerte a jogait, és minden negyedik gyermek azt gondolta, hogy a szülőnek joga van megütni őt.

Magyarországon a nemzeti alaptanterv bár kompetenciaként nevezi meg annak oktatását, a gyakorlatban az mégis hiányozni látszik. Vannak persze olyan elkötelezett felnőttek (pedagógusok, szülők, civil segítők), akik a tanrend részévé teszik a gyerekjogokat, de ez sajnos nem tekinthető általánosnak.

Az UNICEF világszerte, így Magyarországon is azért küzd, hogy a gyermekek jogai érvényesüljenek. A hatékony jogvédő, érdekérvényesítő munkához megbízható adatokra van szükség, ezért mindenkor nagy hangsúlyt fektetünk a bizonyítékon alapuló munkára. 2014 őszén indított gyermekjogi kutatásunk célja is az volt, hogy felmérjük a gyermekek jogismeretét annak érdekében, hogy minél hatékonyabban tudjunk küzdeni jogaik végrehajtásáért.

3. Gyermekjogok oktatása - tág értelemben

Az UNICEF-nél a **gyermekjogok oktatásának** fogalmát tág értelemben használjuk. Ez az oktatás magában foglalja a **Gyermekjogi egyezmény rendelkezéseinek, elveinek, szellemiségének tanítását**, és az ún. **gyermekjogi megközelítést, attitűdöt** is, amely segíti a gyermekeket és a felnőtteket megerősíteni abban, hogy a gyermekjogokat ültessék át a mindennapi életük gyakorlatába: otthon, az iskolában, a kisközösségben, de ugyanúgy nemzeti és nemzetközi szinten is.

A gyermekjogi oktatás (mint jog) egyaránt jelenti a **jogokról** és a **jogokon keresztül** való tanulást (a jogokat használni szervezőelvként a tanulás kultúrájának átalakításához), és a **jogokért** való tanulást (tenni a jogok gyakorlásáért) is.

Mindez tükrözi a Gyermekjogi egyezmény preambulumát, amely szerint a gyermeknek teljes mértékben felkészülnie kell lennie önálló életvitelére a társadalomban, valamint hogy a gyermekeket az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett eszmények, különösen a béke, az emberi méltóság, a türelmesség, a szabadság, az egyenlőség és a szolidaritás szellemében szükséges nevelni.

Gyermekjogok oktatása

A gyermekjogok és a gyermekjogi megközelítés tanítása és tanulása annak érdekében, hogy a felnőtteket és gyermekeket képessé tegyünk azok alkalmazásáért való kiállásra családjukban, iskolájukban, közösségükben, nemzeti és globális szinten.

A gyermekjogi oktatást alapvető eszköznek tartjuk a gyermekjogok társadalomban való elismertetéséhez és elfogadásához. A gyermekjogok oktatása a cselekvésről szól. Célja a jogalanyok, különösen a gyermekek képességeinek, tudásának bővítése jogaik és felelősségeik minél teljesebb gyakorlása érdekében, valamint a felnőttek és a gyerekek

közös munkájának, együttgondolkodásának segítése is, amely hozzájárul az aktív társadalmi részvételhez.

A gyermekjogi megközelítés

A gyermekjogi megközelítés az emberi jogi megközelítésnek szélesebb csoportjába tartozik, de a gyermekjogi előírásokat és alapelveket sokkal szisztematikusabban alkalmazza. A gyermekjogi megközelítés:

- elősegíti a gyermekjogok érvényesülését úgy, ahogy az ENSZ Gyermekjogi egyezménye és más nemzetközi emberei jogi dokumentumok lefektetik;
- gyermekjogi előírásokat és elveket alkalmaz a viselkedések, tevékenységek, politikák és programok irányításához (különös tekintettel a megkülönböztetés tilalmára, a gyermek legfőbb érdekének figyelembevételére, az élethez és fejlődéshez való, illetve a véleménynyilvánításhoz való jogára, és a arra a jogra, hogy a gyermeket gondviselői, szülei és a közössége tagja támogassa jogai gyakorlásában, a gyermek fokozatos fejlődésével összhangban);
- erősíti a gyermekek, mint jogalanyok képességeit saját jogaik érvényesítésében, és a felelős személyek képességeit, hogy teljesítsék gyermekekkel szembeni kötelességeiket.

II. A KUTATÁS

1. A kutatás célja

Az UNICEF nemzetközi és hazai szinten is elkötelezetten küzd a gyermekjogok minél szélesebb körben történő megismertetéséért. Az UNICEF Magyar Bizottsága 2014 őszén kérdőíves kutatást végzett általános- és középiskolai diákok körében a gyermekjogokról. A Telenor támogatásával készített kutatás fő célja az iskoláskorú (10-18 éves) gyermekek jogtudatosságának felmérése, különös tekintettel azokra a kérdésekre, hogy beszélgettek-e már velük a gyermekjogokról, fordultak-e már segítségért jogsértés esetén, mit gondolnak a bántalmazásról, az internet biztonságról, stb. A kutatás egyfajta utóvizsgálatul is szolgálhat az Európai Bizottság 2008-ban nyilvánosságra hozott, gyermekjogok ismeretéről szóló közvélemény-kutatásának is, amely szerint az akkori 27 uniós tagállam közül a hazánkban élő gyerekek tudtak legkevésbé arról, hogy nekik a felnőttektől eltérő speciális jogaik lennének.

2. Módszertan

A nem reprezentatív kutatásban összesen 1191 gyermek vett részt, akik saját iskolájukban, osztályfőnöki óra keretében töltötték ki önállóan, a részükre összeállított kérdőívet⁵.

A postai úton, 2014. november 14-ig beérkezett kérdőíveket az UNICEF Magyar Bizottság önkéntesei dolgozták fel, majd szociológus önkéntesünk statisztikai elemzést végzett.

3. A kutatás alapvető, demográfiai adatai

A kérdésekre válaszoló diákok 57 százaléka lány, 43 százaléka fiú. Háromnegyedük városban lakik: 29% Budapesten, 8% megyeszékhelyen, 37% városban. A kitöltők 26%-a lakik községben.

A legtöbben 14 év alatt vannak (72%), 32% 10-12 éves, 40% 13-14 éves, 17% 15-16 éves, és 10% 17-19 éves.⁶ Ennek megfelelően a gyermekek kétharmada (69%) általános iskolába jár. 26% jár szakközépiskolába, 3% jár gimnáziumba és 2% jár szakmunkásképzőbe.

4. A kutatás főbb megállapításai

➤ Gyermekjogok ismerete

A felmérés tanulsága szerint **háromból kettő gyerek tudja, hogy a gyerekeket minden emberi jog megillet (66%)**. Pedig a gyermekeknek a mindenkit megillető emberi jogoktól kívül – figyelembe véve fizikai és szellemi értettségüket- különleges jogaik is vannak.

Három gyerekből egy tudja (36%), hogy a gyerekeknek különleges jogaik vannak és közel kétharmaduk (63%) számára nem ismert, hogy a felnőttekhez képest különleges védelemre és gondozásra, megfelelő jogi védelemre jogosultak.

⁵ A kérdőív elérhető a www.unicef.hu oldalon.

⁶ Tizenegy 18 éves és öt 19 éves diák került a mintába.

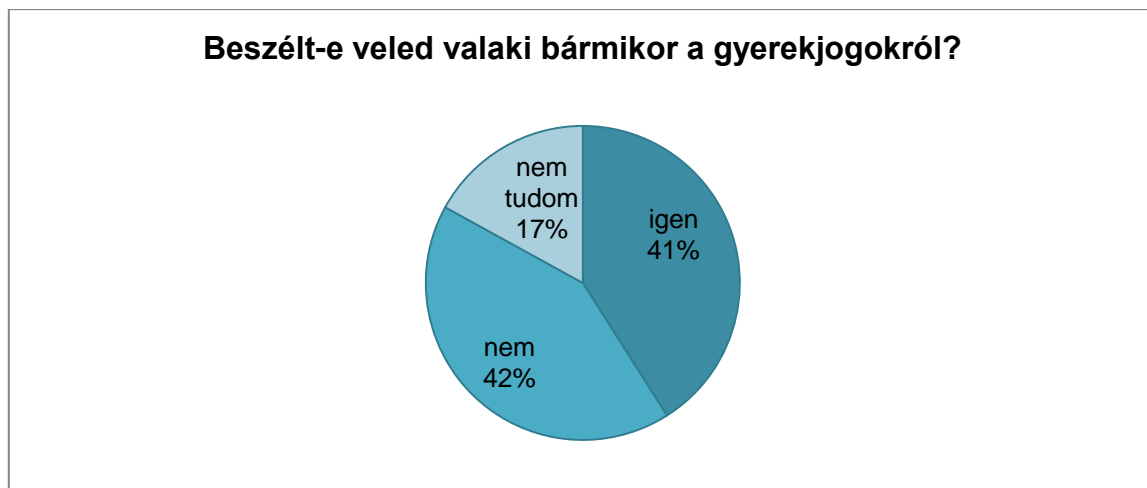
1. ábra: Gyermekekre vonatkozó speciális jogok létének ismerete (%)

Ez a fentebb idézett 2008-as Eurobarometer felmérés adataival közel egyező eredményt jelent, bár a két jelentés különböző módszertannal dolgozott, ezért adatai nem összehasonlíthatóak.

A válaszokból kiderült, hogy **tízből négy gyerekkel (41%) beszéltek már a gyermekjogokról**, míg ugyanennyien (42%) vannak azok, akikkel ilyen beszélgetés nem zajlott sosem le (2. ábra). Nagyjából minden hatodik gyerek (17%) mondta azt, hogy nem tudja, beszélgetett-e már bárki is erről vele. Sem nemek, sem kor, sem iskola, sem lakhely szerint nincsen különbség az „igenek” és a „nemek” gyakoriságában.

2. ábra: Gyermekek aránya, akikkel beszélgettek már a gyermekjogokról (%)

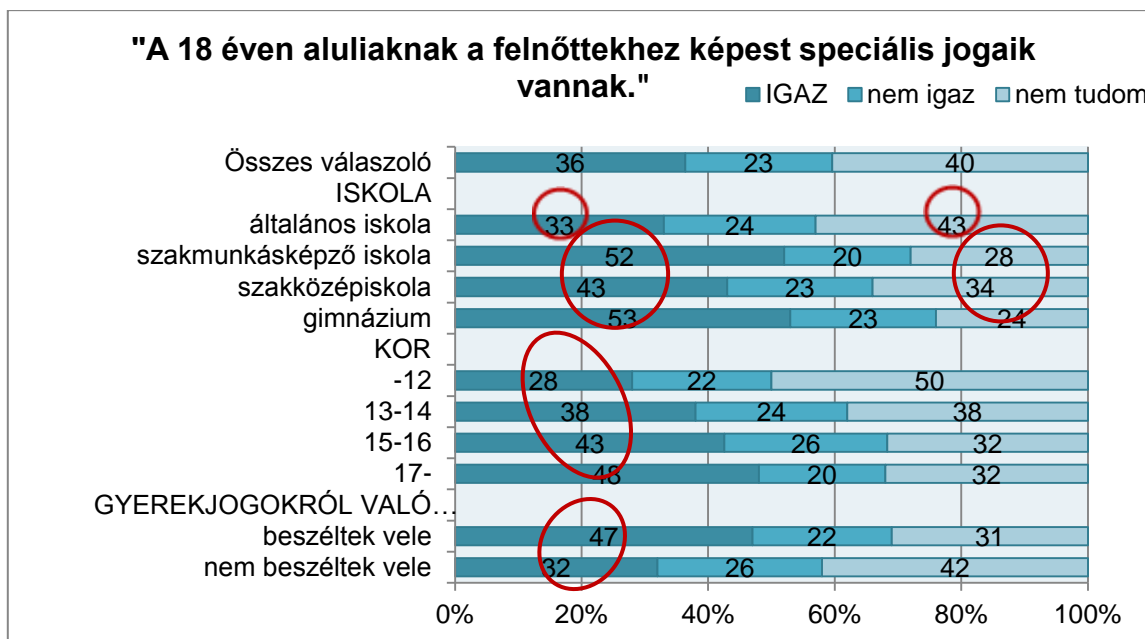
Az iskola, a kor és a korábbi, gyermekjogokról való beszélgetés mentén különbségek figyelhetők meg (3. ábra).

- Az általános iskolásokhoz (33%) képest a középiskolások nagyobb hányada (43-53%) tudja, hogy a gyerekeket speciális jogok illetik meg, míg körükben kisebb azok aránya, akik nem tudtak válaszolni a kérdésre. Összességében azonban még a

gimnazisták között is minden negyedik gyerek (24%) a „nem tudom” választ jelölte be és ugyanennyien vannak azok is, akik szerint nem igaz az állítás.

- Az iskolához hasonlóan a korral is összefüggésben áll a kérdés: minél idősebb valaki, annál valószínűbb, hogy tisztában van a gyerekek speciális jogainak tényével.
- Nem meglepő, hogy azok, akikkel beszéltek már a gyerekjogokról, inkább tudják, hogy a gyermekeknek különleges jogaik vannak, bár körükben is csupán 47% ez az arány, azaz nagyjából minden második gyermek tartotta az állítást „igaz”-nak.

3. ábra: Gyermekekre vonatkozó speciális jogok létezésének ismerete (%)

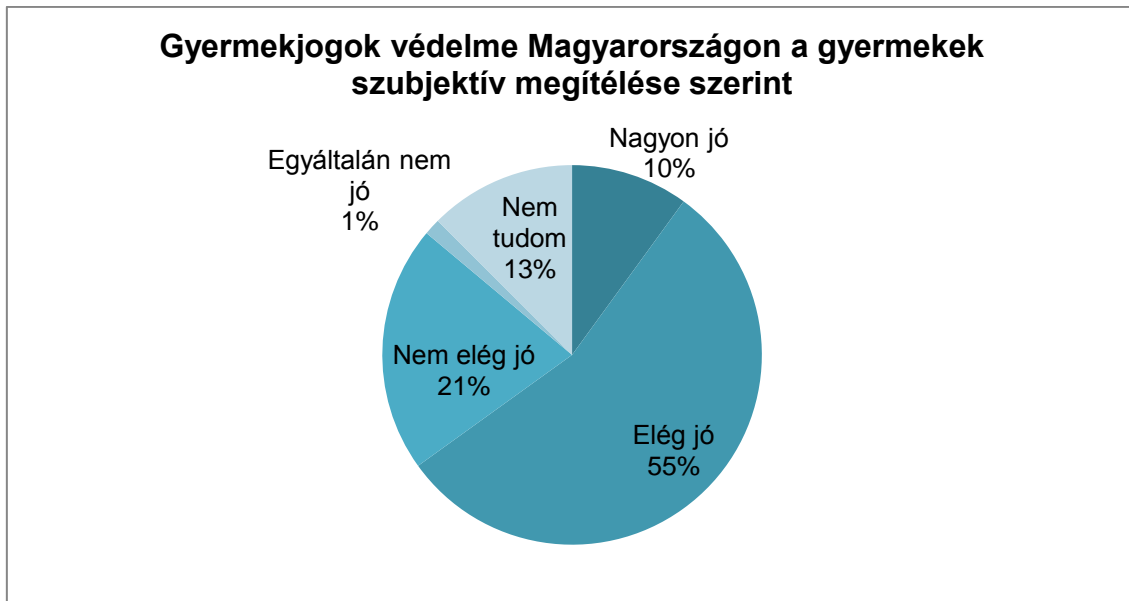

A gyerekek 87 százalékáa egyetért azzal, hogy meg kell ismerniük jogaikat. Többségüknek tehát igénye van arra, hogy tisztában legyen saját jogaival. Akikkel beszéltek már a gyermekjogokról, azok inkább egyetértenek azzal, hogy a gyerekeket minden jog megillet, illetve fontosabbnak tartják, hogy a gyerekek megismerjék jogaikat.

➤ Jogvédelem

Minden ötödik gyermek gondolja úgy, hogy nem védik elég jól Magyarországon a gyermekek jogait, és kevés válaszoló - minden tízedik gyerek (10%)- érzi úgy, hogy hazánkban a gyermekek jogait „nagyon jól” védik. A relatív többség azonban ezzel együtt inkább elégedett, a gyerekek több mint felének ugyanis az a véleménye, hogy hazánkban „elég jól” védik a gyermekek jogait (4. ábra).

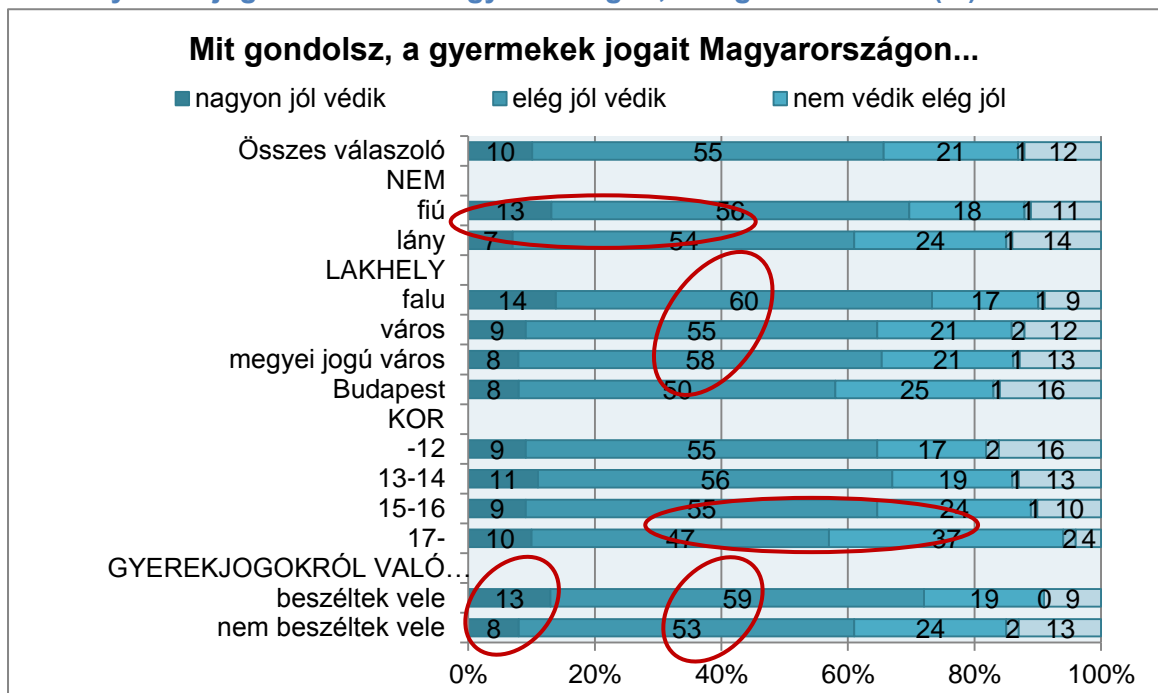
4. ábra: Gyermekjogok védelme Magyarországon (%)

A nemek, a lakhely, a kor és a korábbi, gyerekjogokról való beszélgetés mentén itt is különbségek figyelhetőek meg (5. ábra).

- A fiúk valamivel elégedettebbek a magyarországi helyzettel, mint a lányok, utóbbiak nagyobb mértékben gondolják úgy, hogy nem elég jól védik a gyermekek jogait hazánkban (24%).
- Látható, hogy minél nagyobb településen lakik valaki, annál elégedetlenebb a helyzettel.
- A korral előrehaladva szintén nő az elégedetlenség, és egyre csökken azok aránya, akik nem tudtak válaszolni a kérdésre.
- Azok, akikkel beszélgetek már korábban a gyermekjogokról, valamivel jobbnak ítélik a hazai helyzetet, mint azok, akikkel nem történt ilyen beszélgetés.

5. ábra: Gyermekjogok védelme Magyarországon, kategóriák szerint (%)

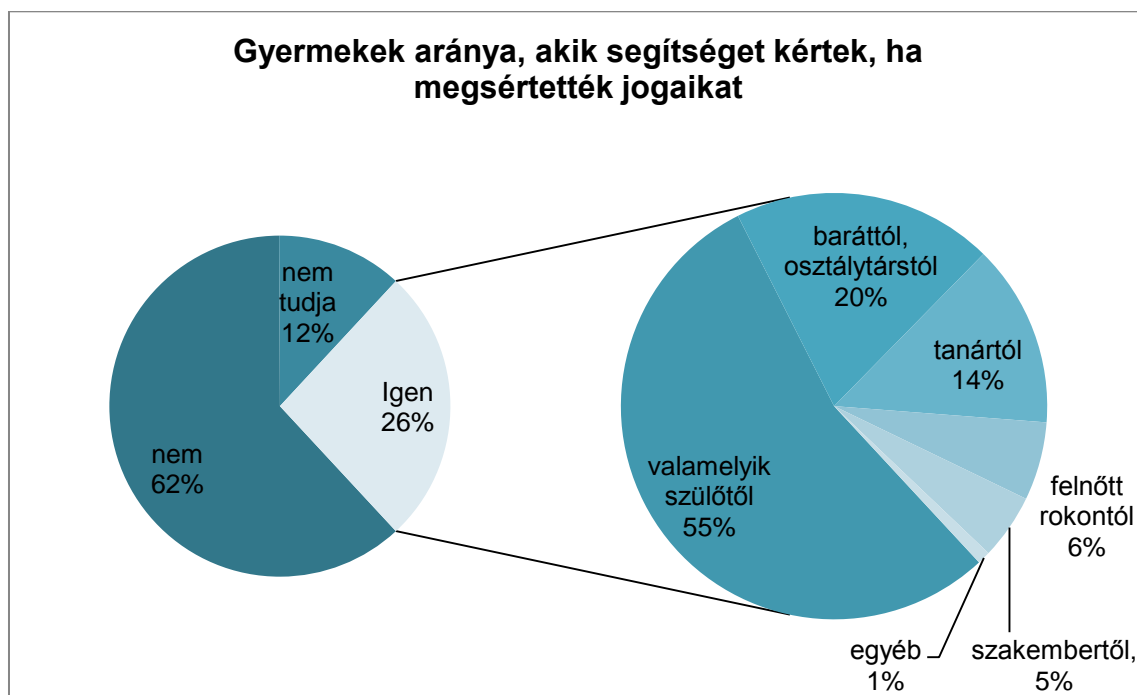

A 2008-as Eurobarometer felmérés szintén kitért arra, hogy a megkérdezett gyermekek mennyire érzik úgy, hogy a gyermekjogokat megfelelően védik. Az uniós átlag szerint, 16%-a gyerekeknek gondolta úgy, hogy a gyermekjogokat nagyon jól védik, 59%-uk szerint elég jól, 19% szerint nem megfelelően, és 5% szerint egyáltalán nem védik. A magyar válaszadók ettől kissé negatívabb véleményt megfogalmazva értékelték úgy, hogy nagyon jól (7%), illetve elég jól (51%) védik, míg sokkal többen voltak azok, akik szerint nem megfelelően (31%) vagy egyáltalán nem (4%) védik a gyermekjogokat.

➤ Segítségkérés

A kérdőívben a gyerekek arra is válaszolhattak, hogy érezték-e úgy valaha, hogy segítséget kell kérniük valakitől, mert megsértették jogaikat. A válaszokból kiderül, hogy a kitöltők egynegyede (26%-a) kért már ilyen okból segítséget. Ez az arány magasabb az átlagosnál Budapesten, ahol minden harmadik gyerek (36%) került már ilyen helyzetbe, illetve valamivel magasabb azok között, akikkel beszélgettek már korábban a gyermekjogokról (29%).

6. ábra: Segítségkérés jogsértés esetén (%)

A jogsértés miatt segítséget kérő gyerekek többsége szüleikhez fordult (55%), őket követik a barátok, akiktől minden ötödik gyerek (20%) kért tanácsot ebben a helyzetben. Minden hetedik gyerek (14%) választotta valamelyik tanárát, míg csupán összesen 5% fordult valamilyen szakemberhez (pl. az iskolai gyermekvédelmi felelőshöz).

A kérdőívet kitöltő gyerekek, ugyanezt a kérdést megválaszolhatták ismerőseikre, barátaikra vonatkoztatva is. Ebben az esetben természetesen jóval magasabb volt a bizonytalanság aránya (25% nem tudta), de így is kiderült, hogy **majdnem minden harmadik gyerek (29%) ismer olyan gyereket, aki kért már segítséget jogsértés miatt.** Ez az arány a 15-16

évesek között a legmagasabb (37%), illetve magasabb azok között, akikkel beszélgettek korábban a gyermekjogokról (38%).

A jogsértés miatt segítséget kérő barátok többsége szintén (34%) szüleihez fordult, őket követik a tanárok (18%), illetve a barátok (18%).

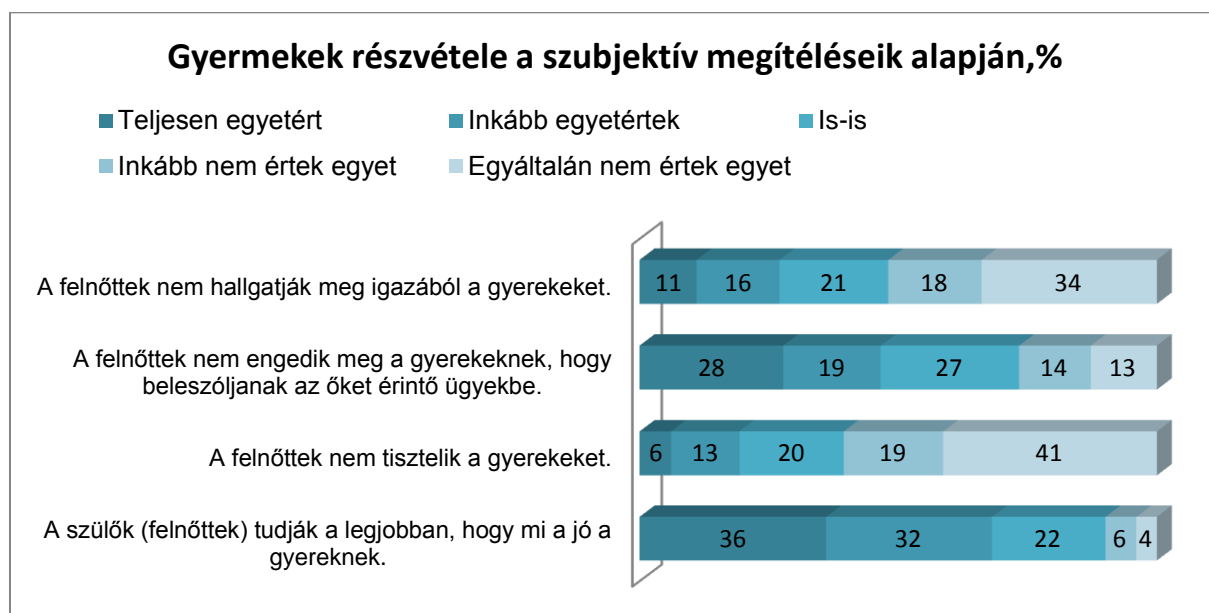
A 2008-as Eurobarometer felmérés segítségkérésről szóló eredménye szerint az uniós átlag (82%) és a magyar gyerekek többsége (81%) nem kért segítséget jogsértés esetén.

➤ Részvétel

A kérdőív során, a gyermekjogokra vonatkozó 11 állítást olvashattak a kitöltő gyerekek, amelyekről eldönthették, hogy azokkal mennyire értenek egyet egy ötfokú skálán. A gyerekek az „egyáltalán nem értek egyet”-től a „teljesen egyetértek”-ig osztályozhattak.

Habár a gyerekek nagyobb része megbízik a felnőttekben, illetve szüleikben, sokan vannak azok, akik úgy érzik, nem (mindig) számíthatnak rájuk (7. ábra).

7. ábra: Gyermek részvétele (%)

Három gyerekből kettő szerint a szülők és a felnőttek tudják a legjobban mi a jó a gyerekeknek (68%). A legtöbb gyerek nem ért egyet azzal, hogy a szülők nem hallgatnák meg őket (52%) vagy nem tisztelnék őket (60%).

Ezzel együtt sokan, a válaszoló gyerekek fele (47%) úgy gondolja, hogy a felnőttek nem engedik meg, hogy a gyerekek beleszóljanak az őket érintő döntésekbe.

Minden negyedik gyerek szerint (27%) a felnőttek nem hallgatják meg a gyerekeket és minden ötödik (19%) úgy érzi, hogy a felnőttek nem tisztelik őket.

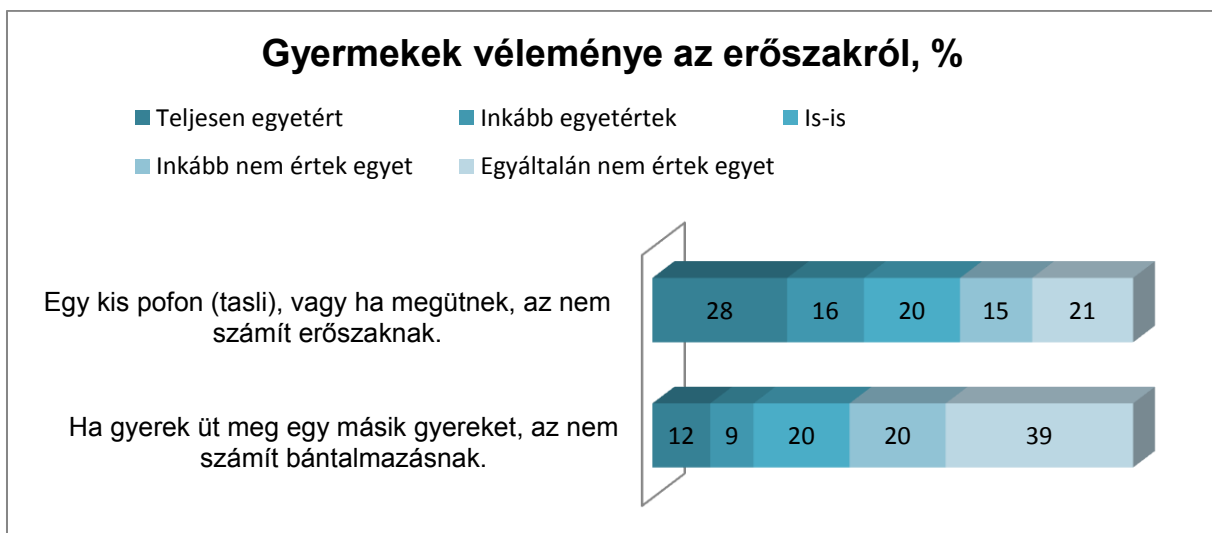
A korcsoportonként vizsgálva azt láthatjuk, hogy az általános iskolások, illetve a fiatalabbak jobban bíznak szüleikben, mint a középiskolások és az idősebbek.

➤ Erőszak

Az erőszak minden formája tilos, mégis a gyerekek közül sokan vannak, akik sem ha megütik, megpofozzák, sem a gyerekek egymás közötti verekedését sem érzik erőszaknak.

A gyerekek közel fele szerint (47%) egy kis pofon (tasli) vagy ha megütik, nem számít erőszaknak. Csupán minden harmadik gyerek tudja, hogy erőszaknak számít, ha megütik vagy megpofozzák őket (8. ábra).

8. ábra: Gyermek véleménye az erőszokról (%)

Minden hatodik gyerek tudja (21%), hogy ha egy gyerek üt meg egy másik gyereket, az bántalmazásnak számít. A gyermekek többsége (59%) nem tudja, hogy ha egy gyerek üt meg egy másik gyereket, az bántalmazásnak számít.

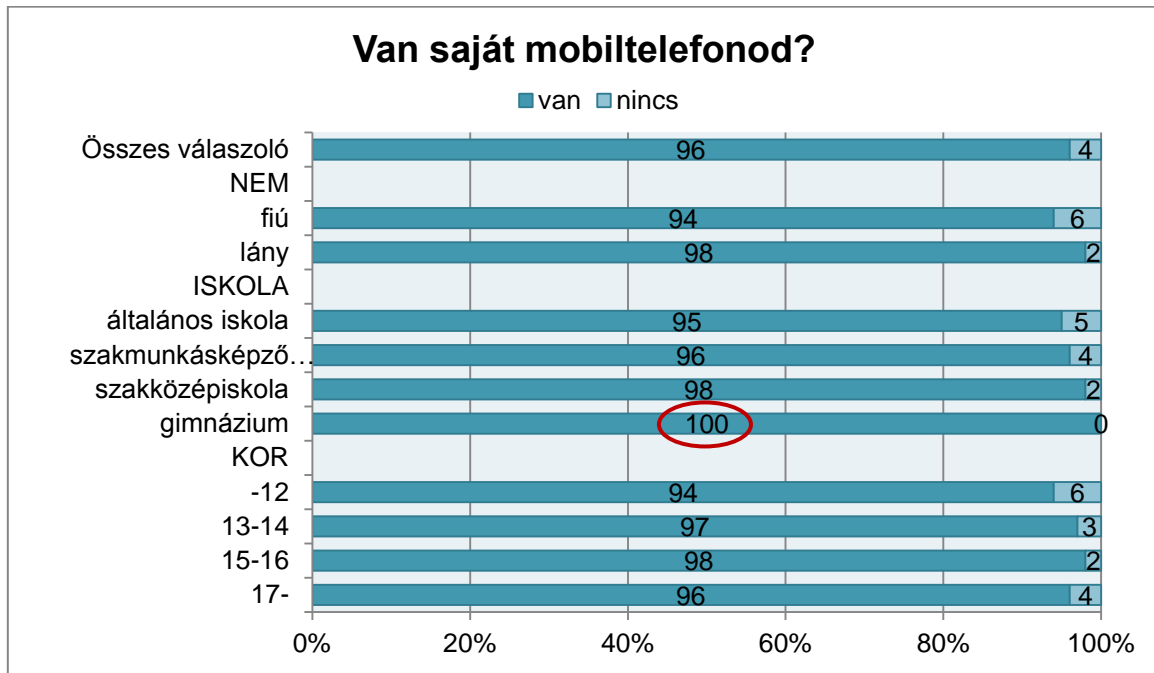
Mindkét kérdésnél a gyermekek ötöde nem tudta eldönteni, hogy erőszaknak számít-e, ha megütik őket. A nagy bizonytalanság egyértelműen mutatja, hogy a gyermekek mennyire nincsenek tisztában jogaikkal.

A pofont (taslit), illetve a gyerekek egymás közötti verekedését valamivel kevésbé tartják erőszaknak a fiúk, mint a lányok; és a kisebb településeken élők jobban elfogadják, mint a nagyobb városokban. Az általános iskolások és a fiatalabbak az egymás közötti verekedést kevésbé érzik bántalmazásnak, mint a középiskolások és az idősebbek.

➤ Internetes biztonság

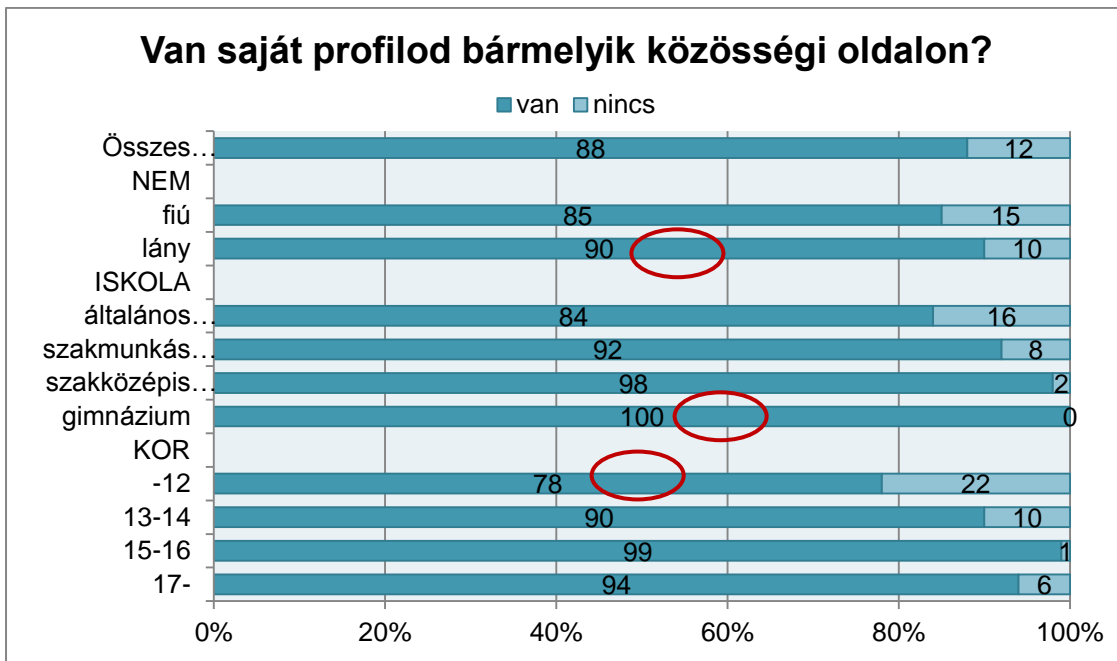
A felmérés eredményei alapján szinte az összes 10 év feletti gyereknek van mobiltelefonja (96%). Az iskola típusok között nincsen szignifikáns különbség, azonban megjegyzendő, hogy a mintában szereplő gimnazisták mindegyikének van mobilja. (9. ábra) A

9. ábra: Mobiltelefon használat a gyermekek között (%)

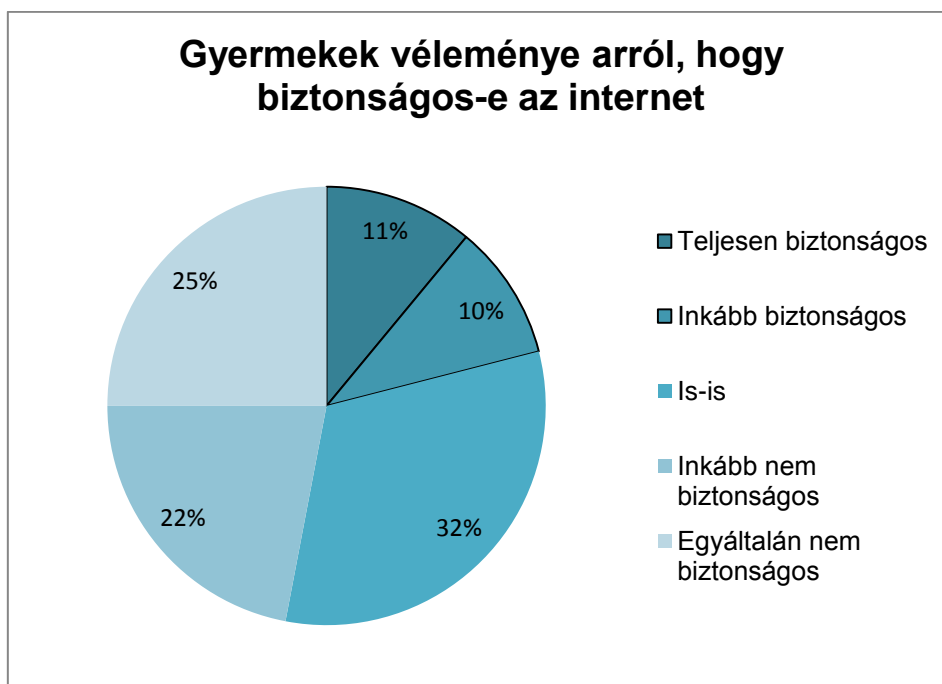
A válaszadók többségéről az is elmondható (88%), hogy van profilja valamelyik internetes közösségi oldalon (10. ábra). Ez különösen érdekes adat annak szempontjából, hogy 10-12 éves korosztályban is 78%-a a gyerekeknek rendelkezik közösségi profillal, holott hivatalosan erre csak 13 éves kor felett lenne lehetőség.

10. ábra: Közösségi oldalak használata (%)

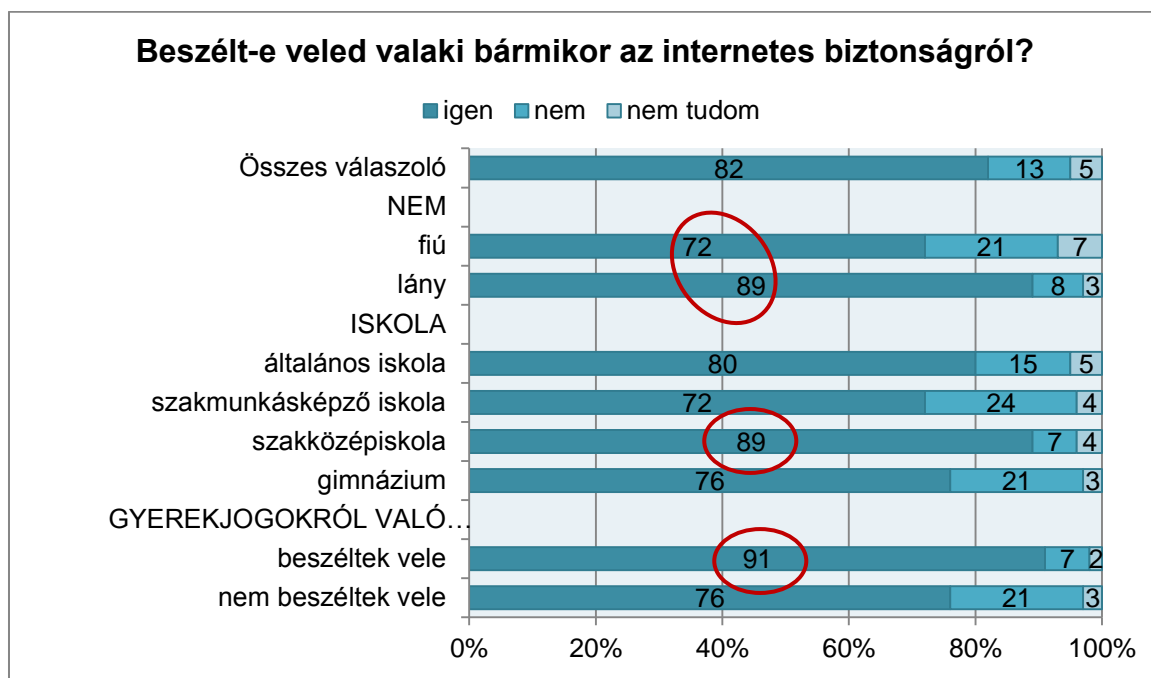
A gyerekek véleményei megoszlottak a tekintetben, hogy biztonságosnak találják-e az internetet (11. ábra). **A gyerekek közele fele (47%) inkább érzi úgy, hogy nem biztonságos az internetet.** A gyermekek harmada (32%) bizonytalan, egyértelműen biztonságosnak csak a gyerekek 21%-a (minden 5. gyerek) érzi a világhálót.

11. ábra: Gyermekek véleménye az internet biztonságáról (%)

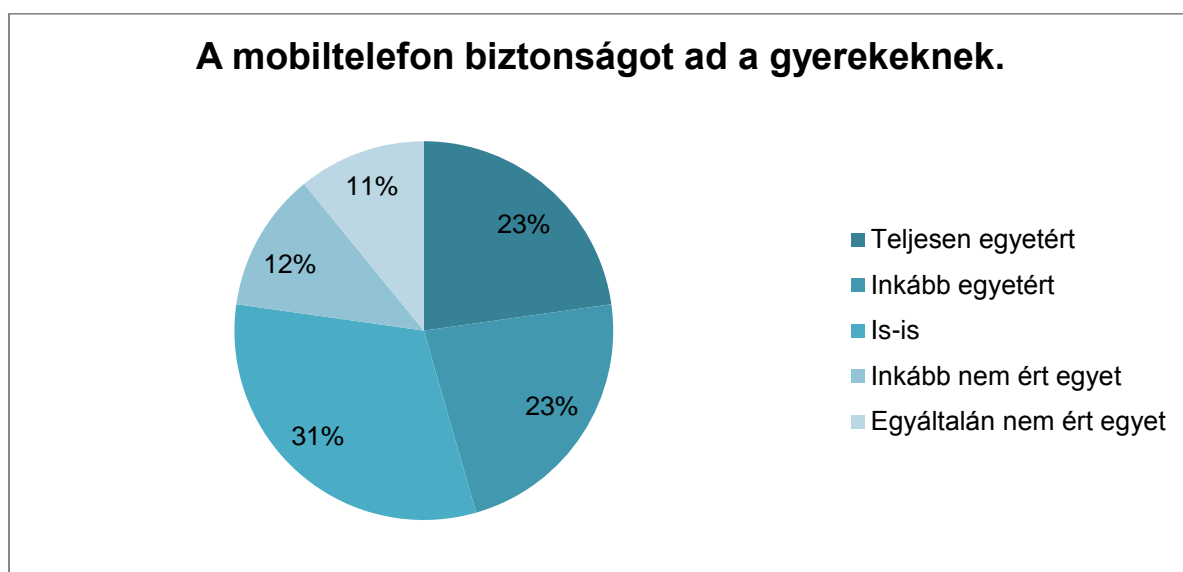
10-ből 8 gyerek többség tudja, hogy vannak, akik zaklatásra használják az internetet (78%). **A válaszokból kiderül, hogy a gyerekek többségével (82%) már beszélgettek az internetes biztonságról (12. ábra).** Ez az arány magasabb a lányok (89%), a szakközépiskolába járók (89%) és azok között, akikkel a gyermekjogokról is beszélgettek már korábban (91%).

12. ábra: Gyerekek tájékoztatása az internetes biztonságról (%)

A gyerekek közel fele szerint (47%) a mobiltelefon biztonságot ad a gyerekeknek (13. ábra).

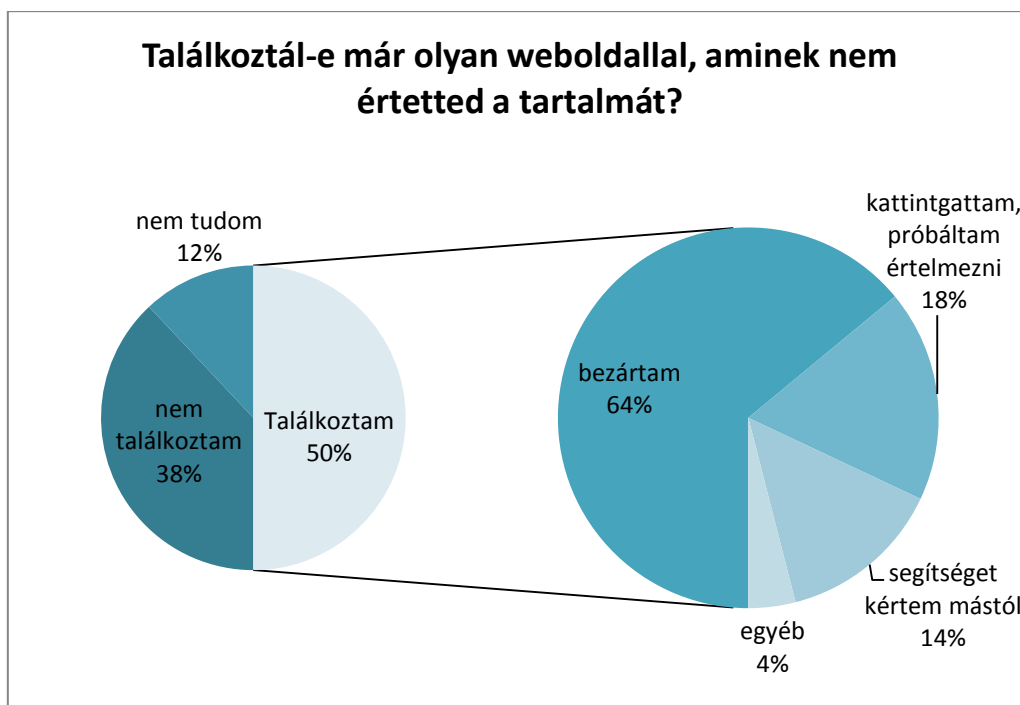
13. ábra: Gyerekek tájékoztatása az internetes biztonságról (%)

Az internetes biztonsággal összefüggésben, a válaszokból kiderült az is, hogy sokan, a **kérdőívet kitöltő gyerekek fele (50%) találkozott már olyan netes tartalommal, amit nem értett** (14. ábra). Ez a lányokkal (55%), a fiúkhoz (44%) képest nagyobb arányban fordult elő a múltban.

Az ilyen helyzetbe került gyerekek közel kétharmada (64%) az oldal bezárását választotta, míg minden ötödik gyerek (18%) körülnézett az adott honlapon, hátha értelmezni tudja a látottakat. Csupán **minden hetedik (14%) gyerek kért segítséget mástól az oldal megértéséhez.**

14. ábra: Érthetetlen netes tartalom (%)

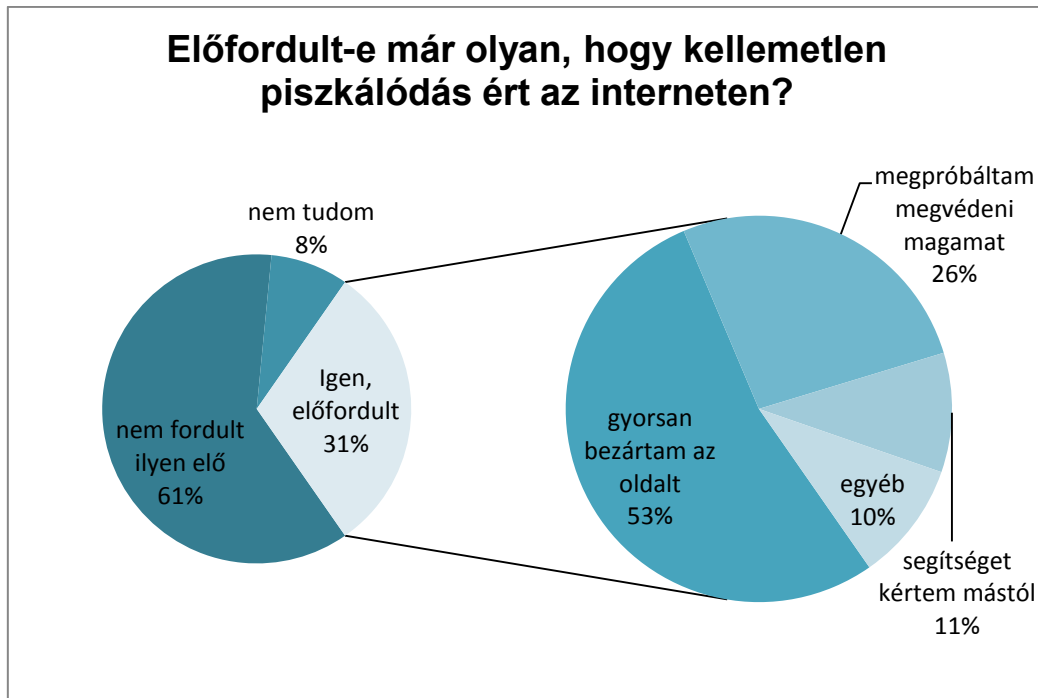

Az előbbieknél kevesebb, de így is magas azok aránya (31%), akiket ért már kellemetlen **piszkálódás, zaklatás az interneten** (15. ábra). **Összesen minden harmadik gyerek került már ilyen helyzetbe** élete során. Az idősebb gyerekeket és a középiskolásokat (különösen a szakmunkásképző iskolákban tanulókat) a többiekénél nagyobb arányban ért már kellemetlen piszkálódás a világhálón.

Az ilyen helyzetbe került gyerekek fele (53%) megpróbálta megvédeni saját magát, míg negyede (26%) gyorsan bezárta az oldalt, segítséget azonban csupán minden tízedik gyerek (11%) kért az eset kapcsán.

Az internetes zaklatás (cyberbullying) széles keretek között és változatos formában valósulhat meg: fenyegetés, zsarolás, megszégyenítés, illetlen képek küldése, lejáratás, az áldozat személyes adatainak, fényképeinek közzététele, azokkal való visszaélés, indiszkrét képek közlése az áldozatról és még sok minden más.

15. ábra: Kellemetlen piszkálódás a neten (%)

III. Konklúzió

Üdvözlendő, hogy a megkérdezett gyermekek egy jelentős része válaszolt úgy, hogy már beszélgetett a gyermekjogokról, ugyanakkor a válaszadó gyermekek kétharmada szerint a gyermekeknek nincsenek a felnőttekétől eltérő, speciális jogaik, de nagyon fontosnak tartanák az őket megillető jogok megismerését. Szintén elgondolkodtató azok aránya, akik szerint a gyermekjogokat nem védik kellően hazánkban.

Korunk digitális forradalmát jól illusztrálja, hogy a válaszadó gyermekek szinte kivétel nélkül rendelkeznek mobiltelefonnal, amely hatalmas lehetőségeket rejt magában az innovatív technológiák gyermekügy szolgáltatába állítása vonatkozásában.

Fontos megjegyezni emellett, hogy a felmérés alapján az is kiderült, hogy a gyerekek tisztában vannak azzal, hogy az internetet használják gyermekekkel szembeni zaklatásra, tehát az erőszak egyik formájára is és ezért többségük nem is tartja biztonságosnak a netezést, és jelentős részük találkozott számára érthetetlen tartalommal is emellett, hogy a gyerekek nagy többségével beszélgettek már az internetes biztonságról.

Komoly aggodalomra okot adó jelenségre mutatott rá a kutatás: a gyerekek többsége szerint a testi fenyegetés, azaz egy pofon, tasli valamint a kortársverekedés, bántalmazás nem minősül erőszaknak. Továbbá a válaszadó gyerekek több mint fele szerint a felnőttek nem engedik meg, hogy a gyerekek beleszóljanak az őket érintő döntésekbe. Minden negyedik gyerek érzi úgy, hogy a felnőttek nem hallgatják meg őket.

➤ Valódi participáció

Mindezek alapján külön is hangsúlyozandó, hogy a gyermekek véleményének meghallgatása a Gyermekjogi egyezményből fakadó nemzetközi kötelezettség.

Az egyezmény 12. cikke kimondja, hogy

„1. Az Egyezményben részes államok az ítélőképessége birtokában lévő gyermek számára biztosítják azt a jogot, hogy minden őt érdeklő kérdésben szabadon kinyilváníthassa véleményét, a gyermek véleményét, figyelemmel korára és érettségi fokára, kellően tekintetbe kell venni.

2. Ebből a célból nevezetesen lehetőséget kell adni a gyermeknek arra, hogy bármely olyan bírói vagy közigazgatási eljárásban, amelyben érdekelt, közvetlenül vagy képviselője, illetőleg arra alkalmas szerv útján, a hazai jogszabályokban foglalt eljárási szabályoknak megfelelően meghallgassák.”

A Gyermekjogi Bizottság következesen hangsúlyozza, hogy a gyereket aktív jogalanynak kell tekinteni, és hogy az egyezmény egyik kulcsfontosságú célja annak kiemelése, hogy az emberi jogok a gyerekekre is vonatkoznak.

A 12. cikk, a gyerek szabad önkifejezéshez való jogával (13. cikk), a gondolat-és lelkiismeret- és vallásszabadság jogával (14. cikk) és az egyesülés jogával (15. cikk) együtt

mind a gyerek alapvető emberi jogokkal, saját nézetekkel és érzésekkel rendelkező individuum státuszát erősíti meg.

A 12. cikk semmilyen alsó korhatárhoz nem köti a szabad véleménynyilvánítás jogát.

„Fontos elmozdulni attól a hagyományos nézettől, hogy a gyermekkor pusztán az éretlen gyermek érett felnőtté válását szolgáló szocializációs időszak. Az Egyezmény megköveteli, hogy minden gyermeket, még a legfiatalabbakat is saját jogokkal rendelkező személyként tiszteljék. A fiatal gyermekeket is családjuk, közösségük, társadalmuk aktív tagjaként kell elismerni, akiknek megvannak saját gondolataik, érdekeik, nézeteik.”

Gyermekjogi Bizottság, 7. számú Általános Kommentár (2005).

A Gyermekjogi Bizottság a gyermekek részvételének fontosságát a családon belüli döntéshozatali folyamatokban is elvárhatóan hangsúlyozza. Javaslatot tett a szülők képzésére az egyezmény által biztosított jogok tárgyában, különösen a véleménynyilvánítás jogára vonatkozóan, mert az az egész család szempontjából jótékony hatással bír.

A Gyermekjogi Bizottság ösztönözni szeretné a szülőket arra, hogy támogassák a gyermekeket a társadalom különböző szintjein történő részvételük megvalósulásában. Olyan fontos modellként ismeri el a gyermek szabad véleménynyilvánítását megengedő, részvételen alapuló családi rendszert, amely amellett, hogy a tágabb társadalomban is elősegíti a gyermek részvételét, a családon belüli erőszak és visszaélés megelőzésében is szerepet játszik.

Az UNICEF hisz abban, hogy a gyermekek egyenrangú partnerként való kezelése nemcsak a gyermekjogok érvényesülésének követelménye, hanem a felnőtt társadalmunk milyenségének befolyásolására is alkalmas lehetőség, eszköz.

A gyermekek és fiatalok valódi és minőségi részvételének elősegítése az UNICEF szerint fejlődésük és képességeik kiteljesítésének esszenciája. A gyerekek számtalanszor bebizonyították, hogy ha az őket érintő döntésekbe bevonják őket, meg tudják változtatni az őket körülvevő világot. Megkerülhetetlen tézis, hogy a gyermekek ismerik legjobban saját magukat, saját igényeiket és lehetőségeiket. Vannak saját ötleteik, tapasztalataik, rálátásuk saját világukra vonatkozóan, amelyek a felnőttek megértését tudják megkönnyíteni és pozitívan hozzájárulhatnak a felnőttek jó döntéseikhez.

Különösen fontosnak tartjuk annak megvalósulását, hogy a gyermekeknek lehetőségük legyen, hogy ők maguk mondhassák el, hogyan látják saját helyzetüket, jogaik érvényesülését. 2012-ben Magyarország harmadik alkalommal adott számot az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága előtt a gyermekjogi egyezmény végrehajtásáról, a gyermekjogok magyarországi érvényesüléséről. Ezt a beszámolót a kormányzat mellett egy civil szervezetekből álló koalíció is elkészítette, és a Gyermekjogi Bizottság a két jelentést együttesen értékelte idén. Az UNICEF Magyar Bizottsága a civil koalíció részeként készítette

el 2012-ben speciális jelentését, 2800 gyermek részvételével. Ez a „Gyermejk jogi egyezmény a gyermekek szeméivel”, amely elsőként vonta be a gyermekeket a jelentéstételi mechanizmusba.

➤ **Zéró tolerancia az online és offline erőszak ellen**

A Gyermejk jogi Egyezmény 19. cikke rendelkezik a gyermekekkel szembeni erőszak valamennyi formája tilalmáról.

„1. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás - ideértve a nemi erőszakot is - bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll.

2. Ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek a gyermek és gondviselői számára szükségesek szociális programok létrehozását teszik lehetővé, továbbá a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is.”

Az ENSZ 2009-ben kiadott, a gyermekek elleni erőszakról szóló globális jelentésének⁷⁸ alaptézise, hogy **a gyerekekkel szembeni erőszak semmilyen formája nem igazolható és az minden esetben megelőzhető.** Továbbá úgy fogalmazott, hogy a gyerekekkel szembeni erőszak kutatása megerősítette, hogy a gyermekekkel szembeni erőszak a világ minden országában létezik, kultúrától, társadalmi osztálytól, iskolázottságtól, jövedelemtől és etnikai származástól függetlenül. Az emberi jogi kötelezettségekkel és a gyerekek fejlődési szükségleteivel ellentétes módon, sok helyütt a gyerekekkel szembeni erőszak társadalmilag elfogadott, gyakran legális és az állam jóváhagyását élvez.

A Gyermejk jogi Bizottság kezdettől fogva jelentős figyelmet szentel az erőszak elleni küzdelemnek és mindvégig hangsúlyozta, hogy a gyerekekkel szembeni erőszak minden formáját, bármilyen enyhe is, tiltani kell és a tiltást a tudatosság és a probléma iránti érzékenység növelésével és képzésekkel támogatni kell.

A Gyermejk jogi Bizottság elutasítja a gyermekek testi fenyítésének megengedő szabályozását és társadalmi elfogadottságát. A Bizottság a testi fenyítést a következőképpen határozta meg: *„...minden büntetés, amelyben fizikai erőt használnak azzal a szándékkal, hogy valamilyen mértékű fájdalmat vagy kényelmetlenséget okozzanak, akármilyen enyhe legyen is az.”* A legtöbb esetben megütik (megpofozzák, megcsapják, elfenekelik) a gyerekeket kézzel vagy más eszközzel, amely alapvetően megalázó. De vannak olyan

⁷ Lásd erről bővebben: Kézikönyv a Gyermejk jogi Egyezmény alkalmazásához. Szerk.: Herczog Mária. CSAGYI, UNICEF. Budapest, 2009.

⁸ [http://www.unicef.org/lac/full_text\(3\).pdf](http://www.unicef.org/lac/full_text(3).pdf) (letöltés ideje: 2014. november 14.)

büntetések is, amelyek lekicsinylik, megalázzák, becsmériik, bűnbakká teszik, fenyegetik, megfélemlítik vagy nevetségessé teszik a gyereket.

A Bizottság hangsúlyozza az erőszak minden formáját tiltó jogi reform szükségessége mellett a gyerekekkel foglalkozók tudatossága növelésének, folyamatos képzésének fontosságát.

Az UNICEF szerint azért is fontos az erőszak ezerarcú jelenségét pontosan ismerni és felismerni, és erre mind a gyerekeket, mind a felnőtteket megtanítani, mert **ha a gyerekek nem tudják, hogy mi történik velük, ha nem ismerik fel, akkor nem is tudják megvédeni magukat. Ha láthatatlan marad a bántalmazás jelensége, akkor az tovább fenn is marad és az ellene való küzdés eredménytelen lesz, és az erőszak ördögi köre állandósul.**

A gyerekekkel szembeni erőszak mindenhol ott van. Csak nem vesszük észre, vagy nem akarjuk észrevenni. A gyermekbántalmazás legtöbbször zárt ajtók mögött zajlik, és rejtve marad. Láthatatlan. Pedig mindannyiunk közös ügye, hogy ez ne maradjon így.

Mindenkinek joga van az erőszakmentes gyermekkorhoz. A gyermekbántalmazás teljes mértékben megelőzhető. **Álljunk ki a gyermekkel szembeni erőszak ellen. Tegyük láthatóvá a láthatatlant, és mondjuk ki: az erőszak elfogadhatatlan!**

Az internet használata kinyitotta a világot, mindannyiunknak azonosan elérhetővé téve a tudás és információszerezés csatornáit, ugyanakkor kellő felkészültség hiányában, számtalan veszélyt is rejt magában. A gyerekek számára a biztonságos internethasználattal kapcsolatos edukáció és olyan platformok teremtése, ahol biztonsággal tájékozódhatnak, alapvető fontosságú, mert hiszünk abban, hogy tiltás helyett elsősorban a többlet tudással lehet megelőzni az internetes veszélyek (zaklatás, cyberbullying, stb.) terjedését.

Mi, az UNICEF-nél, abban hiszünk, hogy **az internet és a mobiltelefonok sokkal több lehetőséget jelentenek, mint amennyi veszélyt hordoznak.** Természetesen az nagyon fontos, hogy a gyerekek tudják és értsék hogyan működnek ezek a felületek – hogy megtanítsuk őket arra, hogyan „olvassák az internetet”. Mindent meg kell tenni annak érdekében (a felkészítés mellett), hogy megóvjuk őket a káros tartalmaktól. **Azonban a védelem (korlátozás, blokkolás, szűrés, pánikgombok, stb.) önmagukban nem elegendők, ha nem adunk konstruktív módon választ azokra az igényekre, amik miatt a gyerekek veszélyben lehetnek az internet dzsungelében.** A 13 év alatti gyermekek jelenléte a közösségi oldalakon is ezt támassza alá.

Ilyen igény például a gyerekek szexualitás, az erőszak, a bűnözés iránti érdeklődése. Sok esetben azért szolgáltatják ki magukat a gyerekek ismeretleneknek a közösségi média különböző felületein, chatszobákban, vagy futnak bele kéretlen tartalmakba, mert ezt (az egyébként teljesen természetes) szükségletüket követik. Nem elegendő tehát a káros tartalmak szűrése, ha ezzel párhuzamosan nem vagyunk proaktívak, és nem gondoskodunk arról, hogy a gyerekek biztonságos és védett környezetben olvashassanak, megismerhessenek őket érintő tartalmakat.

➤ **Gyermekjogok oktatása**

A Gyermekjogi egyezmény szerint a gyermekek oktatásának egyik célja, hogy megismerjék az emberi jogokat (és a gyermekjogokat).

A Gyermekjogi Bizottság 1. számú Általános Kommentárjában a „gyermekközpontú oktatást” szorgalmazza, amely felismeri minden gyerek egyedi tulajdonságait és szükségleteit, arra ösztönözve az államokat, hogy fogadjanak el innovatív és interaktív tanítási módszereket, amelyek illeszkednek a gyerekek eltérő tanulási követelményeihez, s amelyek hangsúlyt helyeznek a kritikai gondolkodásmódra, az elemzésre, a problémamegoldásra, amelyek révén a gyermekjogok élővé válnak.

Mi az UNICEF-nél, hisszük azt, hogy a gyermekjogok megismertetésének egyik legfontosabb csatornája az oktatás lehet. Az általános és középiskolai tantervekben és a tényleges oktatásban és nem kis mértékben a tanulók és a tanárok egymás közötti viselkedésében is meg kell jelennie az emberi jogi, gyermekjogi ismereteknek.

Az egyezmény tantervbe foglalása azt eredményezi, hogy a jogok ismerete folyamatos az egymást követő generációk esetében és nem csupán egyszeri tájékoztatás. Az elmúlt években a Gyermekjogi Bizottság következetesen hangsúlyozta az emberi jogok széles körben megvalósuló oktatásának szükségességét, amelyben a társadalmi változás egyik eszközét látja, például a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemben.

A gyermekjogok tényleges érvényesülésének az is feltétele, hogy a gyermekügyekben döntést hozók, a gyermekekkel foglalkozó szakemberek is megfelelő gyermekjogi ismeretekkel rendelkezzenek, és a gyermekjogi értékek átfogóan áthassák szemléletmódjukat is.

A 2–3. időszakos jelentés értékelése során a Gyermekjogi Bizottság javasolta Magyarország számára, hogy a tananyagba kötelező elemként kerüljön be az emberi jogok oktatása, javasolta továbbá olyan ismeretbővítő-jogtudatosító kampányok szervezését, amelyekkel a gyermekeket jogaikról tájékoztatják.

A gyermekeknek joguk van ahhoz, hogy minél több ismeretet szerezzenek a gyermekjogokról. Ezt világosan kimondja a Gyermekjogi egyezmény is. Vannak persze olyan elkötelezett felnőttek (pedagógusok, szülők, civil segítők), akik a tanrend részévé teszik a gyerekjogokat, de ez sajnos még mindig nem tekinthető általánosnak. Sok esetben azt lehet tapasztalni, hogy a pedagógusok a házirendben is rögzített diákjogokat értik a gyermekjogok alatt, és a felnőttek nagy részéhez hasonlóan a gyermekjogokra veszélyként tekintenek, mondván, hogy „így is annyi joguk van a gyermekeknek.”

Pedig a gyermekjogok ismerete, védelme és érvényesülése nem mások jogainak „rovására” történik, hanem pont hogy egymást erősítően hat.

Az UNICEF-nél hiszünk abban, hogy a felelősségvállalás és a tudatos jövőépítés a jogok ismeretéből fakad és annak konszenzusos elismerésén alapul, hogy a gyermekeknek joguk van a jogaikhoz.

Az UNICEF Magyar Bizottság gyermekeknek szóló programjai a gyermekjogok megismerése és a jogsértések felismerésére

Ébresztő-óra

Az "Ébresztő-óra" az UNICEF Magyar Bizottság első országos iskolai programja. Az "Ébresztő-óra" keretében az UNICEF képzett önkéntesei tartanak interaktív foglalkozásokat 4-12. osztályos gyermekek számára. Az ingyenes program célja, hogy növelje a gyermekjogok ismertségét, és érzékenyítse a gyermekeket a fejlődő világ helyzete felé.

Iskolák, tanárok, osztályfőnökök, de akár szülők vagy gyerekek is jelentkezhetnek az "Ébresztő-óra" programra a www.unicef.hu/ebresztoora oldalon.

HelpAPP

Az UNICEF Magyar Bizottság a világon elsőként fejlesztett ki egy olyan mobiltelefonos alkalmazást, ami erőszak helyzetekben azonnali segítséget nyújt a gyermekeknek. Ha a gyermeket bántják, vagy veszélyben van, egyetlen gombnyomással segítséget hívhat, vagy elküldheti GPS koordinátáit. Az alkalmazás segítségével tanácsot kérhet arra is, mit mondjon, vagy mit tegyen a gyermek, ha erőszak érte, vagy segíteni szeretne valakit, akit erőszak ért. A HelpAPP mobil alkalmazás segít az erőszak helyzetek felismerésében, elkerülésében és kezelésében. A segélyhívó funkció mellett az applikációval a gyermekek elsajátíthatják az erőszakmentes megoldási módokat, és rátanulhatnak a konfliktusrendezés pozitív technikáira.

Az ingyenes applikáció Windows Phone, iOS és Android és Firefox OS telefonokra egyaránt elérhető a telefon piacon, vagy az alábbi linken: www.unicef.hu/helpapp.